

Rechten en wetten in de bouw

Henk van der Wal

Zeventiende druk

Noordhoff Uitgevers

Rechten en wetten in de bouw

Rechten en wetten in de bouw

Henk van der Wal

Zeventiende druk

Noordhoff Uitgevers Groningen | Houten

Ontwerp omslag: Rocket Industries, Groningen
Omslagillustratie: Getty Images

Illustratieverantwoording:

Brochure 'Bij een hoofdgebouw behorende bouwwerken; aan- en uitbouwen, carports, serres, etc.': p. 40, 41.

Henk van der Wal: p. 50

Bert Janssen / Hollandse Hoogte: p. 78

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier.

0 / 12

© 2012 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978 90 01 83841 6

ISBN 978 90 01 82227 9

NUR 820

Woord vooraf bij de zeventiende druk

Gedurende vele jaren is de opzet van *Rechten en wetten in de bouw* hetzelfde gebleven. Steeds is het uitgangspunt geweest het in begrijpelijke taal inzicht geven in relevante wet- en regelgeving die van belang is voor (toekomstige) beroepsbeoefenaren in de bouwwereld. Gezien de veranderde inzichten met betrekking tot het overbrengen van les- en studiemateriaal is vanaf de vijftiende druk gekozen voor een daarop aangepaste aanpak. In deze druk wordt elk hoofdstuk geopend met een (eenvoudige) casus. In deze casus doet Frank zijn intrede. Hij raakt steeds weer verwickeld in problematiek die in het betreffende hoofdstuk aan de orde komt. Ter verduidelijking van de tekst wordt, waar nodig, voortaan meer met voorbeelden gewerkt.

Omwille van een heldere structuur valt de hoofdopzet van *Rechten en wetten in de bouw* in twee delen uiteen, te weten het publiekrechtelijke deel (de hoofdstukken 1 tot en met 3) en het privaatrechtelijke deel (de hoofdstukken 4 tot en met 7).

Bij het boek hoort een website www.rechtenenwettenindebouw.nl. Hierop is per hoofdstuk een samenvatting te vinden.

De rechten en wetten in de bouw zijn voortdurend in beweging. Steeds meer doet Europese wetgeving haar intrede in het Nederlandse recht. Bij de realisatie van woningbouw dient daarnaast voortaan rekening te worden gehouden met andere sectorale wetgeving dan de bouw- en ruimtelijke ordeningwetgeving. Denk daarbij aan de opmars van milieuwetgeving, de natuurbeschermingswetten en de Monumentenwet. De inwerkingtreding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht heeft grote gevolgen gehad voor de hoofdstukken 2 en 3. Deze hoofdstukken zijn dan ook in deze zeventiende druk grotendeels herschreven.

Vanwege de leesbaarheid ben ik ervan uitgegaan dat de wetten, die reeds in het *Staatsblad* zijn gepubliceerd, op het moment van verschijnen van dit boek zijn ingevoerd. Om die reden komen gefaseerd invoeren en overgangsrecht niet ter sprake. Op www.wetten.nl is de meest actuele wetgeving te vinden.

Henk van der Wal, projectleider woningbouw gemeente Son en Breugel

Eindhoven, maart 2012

Inhoud

Deel 1

Publiekrechtelijk bouwrecht 10

- 1 Functioneren van de staat 13**
 - 1.1 Staatsinrichting 14
 - 1.2 Wetgeving en recht 22
 - 1.3 Europese Unie 27
 - Vragen, opgaven en opdrachten 30

- 2 Bouwwetgeving 31**
 - 2.1 Overzicht bouwwetgeving 32
 - 2.2 Woningwet 33
 - 2.3 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht 37
 - 2.4 Bouwbesluit 47
 - 2.5 Wet ruimtelijke ordening 52
 - 2.6 Overige voor de Wro belangrijke wetgeving 58
 - 2.7 Bouw- en Woningtoezicht 60
 - Vragen, opgaven en opdrachten 61

- 3 Milieuwetgeving 63**
 - 3.1 Opbouw milieuwetgeving 64
 - 3.2 Wet milieubeheer 65
 - 3.3 Bouw- en sloopafval 75
 - 3.4 Wet bodembescherming 80
 - 3.5 Wet geluidhinder 84
 - 3.6 Waterwet 86
 - 3.7 Luchtkwaliteit 88
 - 3.8 Wet geurhinder en veehouderij 89
 - 3.9 Externe veiligheid 89
 - 3.10 Asbest 90
 - 3.11 REACH 93
 - Vragen, opgaven en opdrachten 98

Deel 2

Privaatrechtelijk bouwrecht 100

- 4 Veiligheid, gezondheid en welzijn bij de arbeid 103**
 - 4.1 Arbeidsomstandighedenwet 104
 - 4.2 Arbeidsomstandighedenbesluit, Arboregeling en beleidsregels 115
 - 4.3 Veiligheid op de bouwplaats 117
 - 4.4 Cao-bouwbedrijf in verband met arbozaken 121
 - 4.5 Warenwet 123
 - Vragen, opgaven en opdrachten 124

5	Zaken- en verbintenissenrecht	125
5.1	Eigendom, bezit en houderschap	126
5.2	Burenrecht	128
5.3	Mandeligheid	134
5.4	Erfdienstbaarheid	136
5.5	Appartementsrecht	138
5.6	Koop en verkoop	138
5.7	Hypotheek	141
	Vragen, opgaven en opdrachten	143
6	Aannemen van werken	145
6.1	Overzicht regels aannemen van werken	146
6.2	Uniforme Administratieve Voorwaarden	147
6.3	Algemene Voorwaarden voor Aannemingen in het bouwbedrijf	154
6.4	Gevonden voorwerpen	155
6.5	Risicoregelingen	155
6.6	STABU-besteksystematiek	156
6.7	Bedrijfscode voor de bouwsector	158
	Vragen, opgaven en opdrachten	161
7	Ondernemerswetgeving	163
7.1	Ondernemingsvormen	164
7.2	Surseance van betaling	176
7.3	Faillissement	177
7.4	Wet op de ondernemingsraden	180
	Vragen, opgaven en opdrachten	183
	Begrippenlijst	185
	Register	193
	Lijst van afkortingen	196

Publiek- rechtelijk bouwrecht

- 1 **Functioneren van de staat** 13
- 2 **Bouwwetgeving** 31
- 3 **Milieuwetgeving** 63

Het publiekrechtelijk bouwrecht omvat rechten en wetten die de relatie weer-geven tussen de overheid en de burgers. Zo stelt de overheid (rijk, provincie of gemeente) allerlei regels waaraan burgers én de overheid zelf gebonden zijn.

Gelet op de doelstelling van dit boek wordt aandacht geschonken aan het functioneren van de Nederlandse staat, de bouw-wetgeving en de milieuwetgeving.

Deel 2 bevat privaatrechtelijk bouwrecht dat de rechten en wetten weergeeft in de relatie tussen burgers onderling.

Functioneren van de staat

1

- 1.1 Staatsinrichting
- 1.2 Wetgeving en recht
- 1.3 Europese Unie

Een staat wordt gevormd door een gemeenschap van mensen die leven op een door grenzen afgebakend grondgebied, die bestuurd worden door een hoogste gezag en die niet afhankelijk zijn van een andere bevolkingsgroep. Hoe die staat wordt bestuurd, wordt besproken in paragraaf 1.1.

Om die gemeenschap leefbaar te houden en de belangen van elk individu te ordenen en te waarborgen, wordt door het staatsbestuur een wetgeving gemaakt. In deze wetgeving worden de rechten en plichten van de inwoners ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de staat vastgelegd. Paragraaf 1.2 gaat in op wetgeving en recht.

In het belang van economische vooruitgang en samenwerking worden met staatsbesturen van andere Europese staten, elk met een eigen wetgeving, bindende afspraken gemaakt om de wetgeving van de afzonderlijke staten op af te stemmen. Daardoor ontstond de Europese Unie, wat wordt besproken in paragraaf 1.3.

Om als persoon of als rechtspersoon te kunnen functioneren en met elkaar te kunnen communiceren, is het belangrijk om inzicht te hebben in het tot stand komen van de wetgeving en de inrichting van de Nederlandse staat en zijn onderdelen.

Wet- en regelgeving

Frank heeft het diploma mbo-bouwkunde op zak en is op zoek naar passend werk in de bouw. Tot dat moment heeft hij gewerkt bij een houtverwerkingsbedrijf op het industrieterrein. Omdat hij tijdens zijn opleiding enige juridische kennis heeft opgedaan wordt hij op een dag bij de directeur van het bedrijf geroepen die met hem wil discussiëren over de uitbreiding van het bedrijf. Omdat het erg goed gaat met het bedrijf heeft men het plan opgevat een extra bedrijfsruimte voor machinale houtbewerking te gaan bouwen.

Het blijkt dat een omgevingsvergunning van de gemeente nodig is. De bouw blijkt in strijd met het bestemmingsplan te zijn, waardoor een projectafwijking-beluit ingevolge de Wet ruimtelijke ordening nodig is. De directeur heeft laatst in de krant gelezen dat het kabinet vermindering van regeldruk voorstaat en dat op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en een algemene maatregel van bestuur het bouwen misschien wel vergunningvrij is. Om daar zeker van te zijn wil hij het ministerie van infrastructuur en milieu benaderen. Hij vraagt Frank het een en ander uit te zoeken.

Frank vraagt zich af hoe hij hier een goed antwoord op kan vinden.

■ ■ ■ 1.1 Staatsinrichting

In het woord *staatsinrichting* zijn twee begrippen besloten, namelijk het begrip *staat* en het begrip *functioneren* van die staat. Staatsinrichting is de organisatie en inrichting van de staat en zijn onderdelen (provincies, gemeenten en waterschappen).

In Nederland onderscheiden wij in volgorde van belangrijkheid en macht drie soorten besturen:

- 1 staatsbestuur
- 2 provinciaal bestuur
- 3 gemeentelijk bestuur.

Naast deze bestuursvormen die een *bestuurlijke decentralisatie* inhouden, bestaat verder nog een *functionele decentralisatie* waartoe de water- en zuiveringschappen behoren.

In de volgende subparagrafen worden de genoemde bestuursvormen besproken.

■ ■ ■ 1.1.1 Staatsbestuur

Parlementaire constitutionele monarchie

In Nederland is de regeringsvorm een erfelijke *constitutionele monarchie* met een parlementair stelsel.

Een *monarchie* is een staatsvorm waarbij een vorst aan het hoofd staat en het gezag voor zijn leven uitoefent; dit houdt feitelijk in dat de troonopvolging erfelijk is. Wel kan een vorst troonsafstand (*abdicatie*) doen ten behoeve van zijn opvolger. Koningin Juliana deed dit in 1980.

Constitutioneel wil zeggen dat de vorst in de uitoefening van het gezag gebonden is aan de *grondwet*, de *constitutie*. Een monarchie waarbij de monarch niet gebonden is aan een grondwet, maar onbeperkt gezag uitoefent, noemt men een *absolute monarchie*.

Een *parlementair stelsel* wil zeggen dat de vorst bovendien bij het uitvoeren van zijn taak de medewerking behoeft van het parlement.

Tegenover de monarchie in algemene zin staat de *republiek*. Denk bijvoorbeeld aan Frankrijk. Hier staat een president aan het hoofd van de regering. Deze wordt meestal voor een aantal jaren gekozen en soms voor het leven; de opvolging is niet erfelijk. Ook hier kan een parlement een belangrijke rol spelen in het bestuur van de staat.

Door middel van een parlement kunnen de burgers (het volk) invloed uitoefenen op de regering. In een democratische regeringsvorm hebben het kabinet en de ministers het vertrouwen van het parlement nodig om aan te kunnen blijven. Democratie betekent letterlijk: de macht van het volk.

Als een staatshoofd de invloed van het parlement sterk vermindert of heeft verminderd en zelf de macht naar zich toe trekt, waardoor het parlement eigenlijk alleen in naam bestaat, spreken we van een *dictatuur*.

In het staatsbestuur onderscheiden we drie machten:

- 1 wetgevende macht;
- 2 uitvoerende macht;
- 3 rechterlijke macht.

Ad 1 Wetgevende macht

Staten-Generaal

De *wetgevende macht* wordt uitgeoefend door de Koning(in) in samenwerking met de volksvertegenwoordiging (de *Staten-Generaal*) die bestaat uit de Eerste en Tweede Kamer.

De belangrijkste taak van de wetgevende macht is het maken van wetten die voor iedereen die op Nederlands grondgebied verblijft van toepassing en bindend zijn.

Grondwet

Belangrijk hierbij is de *Grondwet*. In de Grondwet worden de rechten en plichten van overheid en onderdanen geregeld. Zij is de basis van de Nederlandse wetgeving.

In het eerste hoofdstuk zijn de grondrechten geregeld.

Belangrijke grondrechten zijn:

- het discriminatieverbod;
- de vrijheid van godsdienst, levensovertuiging en meningsuiting;
- de onaantastbaarheid van het menselijk lichaam;
- het brief- en telefoongeheim;
- de vrijheid van onderwijs.

In de Grondwet staan verder nog hoofdstukken over inrichting, werkwijze en omvang van staat, regering, Staten-Generaal, Raad van State, wetgeving en rechtspraak. In deze hoofdstukken is ook vastgelegd welke onderwerpen door de Staten-Generaal middels een wet moeten worden geregeld.

Een door de Grondwet verplicht gestelde wet wordt een *organieke wet* genoemd. Voorbeelden hiervan zijn de Kieswet, de Provinciewet en de Gemeentewet.

In de Grondwet is een afzonderlijk hoofdstuk gewijd aan de instelling, opheffing en werkwijze van provincies, gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen.

Een *grondwetswijziging* kan niet al te gemakkelijk en lichtvaardig tot stand worden gebracht. Eerst wordt de herziening behandeld als een normale wet. Daarna wordt zowel de Eerste als de Tweede Kamer ontbonden en wordt de herziening opnieuw bij de kamers ingebracht. De nieuw gekozen kamers overwegen dan het wetsvoorstel en kunnen dit alleen aannemen met ten minste tweederde van het aantal uitgebrachte stemmen.

Ad 2 Uitvoerende macht

De *uitvoerende macht* wordt uitgeoefend door de Koning(in), dat wil zeggen door de Koning(in) en de ministers. Het staatshoofd en de ministers vormen samen de regering, ook wel *de Kroon* genoemd. Alleen de ministers zijn verantwoording schuldig aan de *Staten-Generaal* (volksvertegenwoordiging).

Zij zijn degenen die werkelijk de uitvoerende macht uitoefenen. De Koning(in) is geen verantwoording schuldig en heeft ook geen zelfstandige bevoegdheden. De ministers zijn verantwoordelijk voor het doen en laten van de Koning(in). De Koning(in) moet zich in staatkundige zaken gedragen zoals de ministers voorschrijven. Tot de uitvoerende macht behoort het uitvaardigen van:

- algemene maatregelen van bestuur (AMvB);
- ministeriële regelingen;
- Koninklijke Besluiten (KB).

Omdat zowel een *AMvB* als een *ministeriële regeling* een uitwerking is van een wet waaraan elke Nederlandse onderdaan gebonden is, gelden deze ook voor elke Nederlander. Voordat een *AMvB* wordt vastgesteld en vervolgens afgekondigd, moet de Raad van State worden gehoord.

Koninklijke Besluiten kunnen in twee verschijningsvormen voorkomen:

- Als een KB dat algemeen verbindend is en in de regel betrekking heeft op het in werking treden van een wet of van een *AMvB*. Dit type van een KB moet in het *Staatsblad* worden afgekondigd.
- Als een KB in engere zin. Dit KB heeft veelal betrekking op een groep personen of zelfs maar op één persoon. Dit type van een KB moet in de *Staatscourant* worden afgekondigd.

Staatscourant

De *Staatscourant* is het officiële nieuwsblad van de regering, dat dagelijks op werkdagen verschijnt. In deze (digitale) krant worden allerlei gegevens over de dagelijkse feiten opgenomen. Voorbeelden hiervan zijn nieuwe fabrieks- en handelsmerken, faillissementen en door de regering goedgekeurde statuten.

Het *Staatsblad* verschijnt alleen als er iets bijzonders moet worden bekendgemaakt: een wet, een *AMvB*, soms een KB.

Een wet treedt pas in werking nadat deze in het *Staatsblad* is afgekondigd.

Ad 3 Rechterlijke macht

De *rechterlijke macht* wordt uitgeoefend door voor het leven benoemde onafhankelijke rechters. In de strafrechtspraak behandelen zij zaken waarbij burgers een wet hebben overtreden, in principe dus geschillen tussen staat en onderdaan. In de burgerlijke (civiele) rechtspraak be-

handelen zij geschillen tussen burgers onderling en treden zij als scheidsrechters op. Soms treden zij ook als scheidsrechters op tussen staat en burgers.

In de rechterlijke organisatie worden de volgende vormen onderscheiden:

- Het *kantongerecht* behandelt naar verhouding de minder belangrijke zaken (waaronder overtredingen) en speelt ook een voorname rol bij arbeidsgeschillen.
- De *rechtbank* behandelt alle civiele zaken, evenals de strafzaken en misdrijven. Bovendien fungeert ze als instantie voor hoger beroep in kantongerechtszaken.
- Het *gerechtshof* behandelt in hoger beroep de daarvoor in aanmerking komende zaken van de rechtbank.
- De *Hoge Raad* is het hoogste rechtscollege in ons land. Hij behandelt in hoofdzaak de zogenoemde *cassatierechtspraak* en zorgt hiermee vooral voor de eenheid in de rechtspraak.

De drie zojuist behandelde machten binnen het staatsbestuur houden elkaar in evenwicht door middel van een ingewikkeld systeem van controles op elkaars activiteiten. Dit is nodig omdat een te groot overwicht van één bepaalde macht zou kunnen leiden tot ongewenste toestanden.

Belangrijke organen in het staatsbestuur zijn:

- Raad van State;
- Staten-Generaal.

Raad van State

Het hoogste en oudste adviesorgaan van de Kroon is de *Raad van State*, die onder andere gehoord moet worden bij elk ontwerp van wet. De raad staat onder voorzitterschap van de Koning(in) en bestaat verder uit maximaal 24 leden en een met de dagelijkse leiding belaste vice-president.

De taak van de Raad van State bestaat in hoofdzaak uit:

- het adviseren van het staatshoofd;
- het adviseren van de Kroon;
- rechtspraak.

Het staatshoofd vraagt aan de Raad van State advies aangaande wetsvoorstellen en ontwerpen van AMvB, overeenkomsten met andere mogendheden en volkenrechtelijke organisaties.

De raad adviseert de Kroon over te nemen besluiten tot vernietiging, bijvoorbeeld besluiten van een gemeentebestuur die in strijd zijn met de wet of het algemeen belang.

De raad wordt ook gehoord in die gevallen waarin de wet dit voorschrijft, zoals bij de Onteigeningswet.

Hij kan aan de Kroon voorstellen doen aangaande onderwerpen van wetgeving of bestuur.

Daarnaast bestaat een speciale afdeling voor geschillen van bestuur. Die heeft tot taak de Kroon te adviseren met betrekking tot beroepen waarop ingevolge een wettelijk voorschrift door de Kroon moet worden beslist.

De Afdeling bestuursrechtspraak beslist over beroepen die aangetekend zijn op grond of krachtens de *Algemene wet bestuursrecht* (Awb). Volgens de Awb kunnen burgers beroep tegen overheidsbeschikkingen aantekenen in gevallen waar een andere mogelijkheid ontbreekt. Ook aan gemeentebesturen is deze mogelijkheid gegeven.

Staten-Generaal

De *Staten-Generaal* bestaan uit een door het volk gekozen Eerste en Tweede Kamer.

Eerste Kamer

De *Eerste Kamer*, ook wel de *Senaat* genoemd, heeft 75 leden en treedt om de vier jaar in zijn geheel af. De leden worden gekozen door de Provinciale Staten en dus indirect door het volk. Men noemt dit *getrapte verkiezingen*. De verkiezing van de Eerste Kamer moet plaatsvinden binnen drie maanden nadat de verkiezingen voor de Provinciale Staten zijn gehouden.

Om gekozen te kunnen worden, moet men meerderjarig zijn en de Nederlandse nationaliteit bezitten (passief kiesrecht).

De Eerste Kamer kan *wetsvoorstellen aannemen of verwerpen*.

Verder heeft hij een aantal rechten:

- Het *recht van interpellatie* wil zeggen dat hij aan de regering schriftelijke vragen kan stellen.
- Het *recht van enquête* wil zeggen dat hij buiten de regering om een onderzoek kan instellen.
- Het *budgetrecht* is het recht om een begroting aan te nemen of te verwerpen.

Tweede Kamer

De *Tweede Kamer* heeft 150 leden en wordt rechtstreeks door het volk gekozen. Om de vier jaar treedt hij in zijn geheel af. Om gekozen te kunnen worden (*passief kiesrecht*), moet men Nederlander zijn en 18 jaar oud zijn. Om te mogen kiezen (*actief kiesrecht*), moet men 18 jaar oud zijn.

De Tweede Kamer heeft dezelfde rechten als de Eerste Kamer, en bovendien:

- het recht van amendement;
- het recht van initiatief.

Het *recht van amendement* is het belangrijkste, omdat de Tweede Kamer daarmee in een wetsontwerp veranderingen kan aanbrengen.

Het *recht van initiatief* geeft aan de leden het recht zelf een wetsontwerp in te dienen. Als voorbeeld noemen we de bekende Kinderwet van Van Houten (het prille begin van onze arbeidswetgeving).

■ ■ ■ 1.1.2 Provinciaal bestuur

Het provinciaal bestuur wordt gevormd door:

- Provinciale Staten;
- Gedeputeerde Staten;
- de commissaris der Koning(in).

Provinciale Staten (PS) vormen het algemeen bestuur van een provincie en worden telkens voor vier jaar gekozen door de inwoners van een provincie. Het aantal leden is afhankelijk van het inwonertal.

In de Wet dualisering provinciebestuur is vastgelegd dat Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten een dualistisch stelsel vervullen met ieder een eigen functie en eigen verantwoordelijkheid. Binnen het bestuur van een provincie bezitten Provinciale Staten een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende functie. Om hun taak te kunnen uitvoeren, bezitten zij een aantal rechten die voor een groot deel overeenkomen met de rechten van de leden van de Tweede Kamer. Zo bezitten zij:

- recht van initiatief;
- recht van amendement;
- mondeling en schriftelijk vragenrecht;
- recht van interpellatie;
- recht van enquête;
- recht op ambtelijke bijstand. Om het recht op ambtelijke bijstand mogelijk te maken, is het noodzakelijk dat in een verordening wordt vastgelegd op welke wijze ambtelijke bijstand door een griffier en ambtelijke organisaties wordt verleend.

De verordeningen die zij vaststellen, noemt men *provinciale verordeningen*.

Gedeputeerde Staten (GS) vormen het dagelijks bestuur van een provincie. De leden worden door Provinciale Staten benoemd en kunnen geen deel uitmaken van de Provinciale Staten. Het is in beginsel zelfs mogelijk dat zij niet afkomstig zijn uit de provincie. Een voorbeeld van een activiteit van Gedeputeerde Staten is het geven van een aanwijzing ingevolge de Wet op de ruimtelijke ordening.

De *commissaris der Koning(in)* wordt voor onbepaalde tijd benoemd door de Koning(in). Hij is voorzitter van Provinciale en Gedeputeerde Staten. Bij hem komen alle draden samen die te maken hebben met de provinciale belangen. Hij is verplicht, in een burgerjaarsverslag, verslag uit te brengen aan Provinciale Staten. Hij is ook de tussenpersoon tussen het rijk en het provinciaal bestuur. Daarnaast heeft hij een belangrijke representatieve functie.

■ ■ ■ 1.1.3 Gemeentelijk bestuur

Het bestuur van een gemeente bestaat uit:

- de gemeenteraad;
- het college van burgemeester en wethouders;
- de burgemeester.

De leden van de *gemeenteraad* zijn de volksvertegenwoordigers en vormen het algemeen bestuur van een gemeente. De raad wordt, voor de duur van vier jaar, door de inwoners van een gemeente gekozen en bepaalt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen. In de raadsvergadering worden de politiek relevante zaken besproken en besloten. Voorbeelden hiervan zijn het vaststellen van een bestemmingsplan, de bouw van een schouwburg en het vaststellen van de prioriteiten bij de verdeling van de beschikbare financiën (de begroting).

Het aantal leden van de raad is afhankelijk van het inwonertal.

In de Wet dualisering gemeentebestuur is vastgelegd dat gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders (B en W) een dualistisch stelsel vervullen met ieder een eigen functie en eigen verantwoordelijkheid. Het college van B en W houdt zich bezig met het bestuur van de gemeente. De gemeenteraad stelt hiervoor de kaders op, controleert het bestuur en is de volksvertegenwoordiging. Om hun taak te kunnen uitvoeren, bezitten raadsleden als lid en als raad een aantal rechten die overeenkomen met de rechten die de leden van de Provinciale Staten bezitten.

Zo bezitten zij als lid en als raad het expliciete recht op ambtelijke bijstand. Om het recht op ambtelijke bijstand mogelijk te maken, is het noodzakelijk dat in een verordening wordt vastgelegd op welke wijze ambtelijke bijstand door een door de raad benoemde griffier en ambtelijke organisaties wordt verleend.

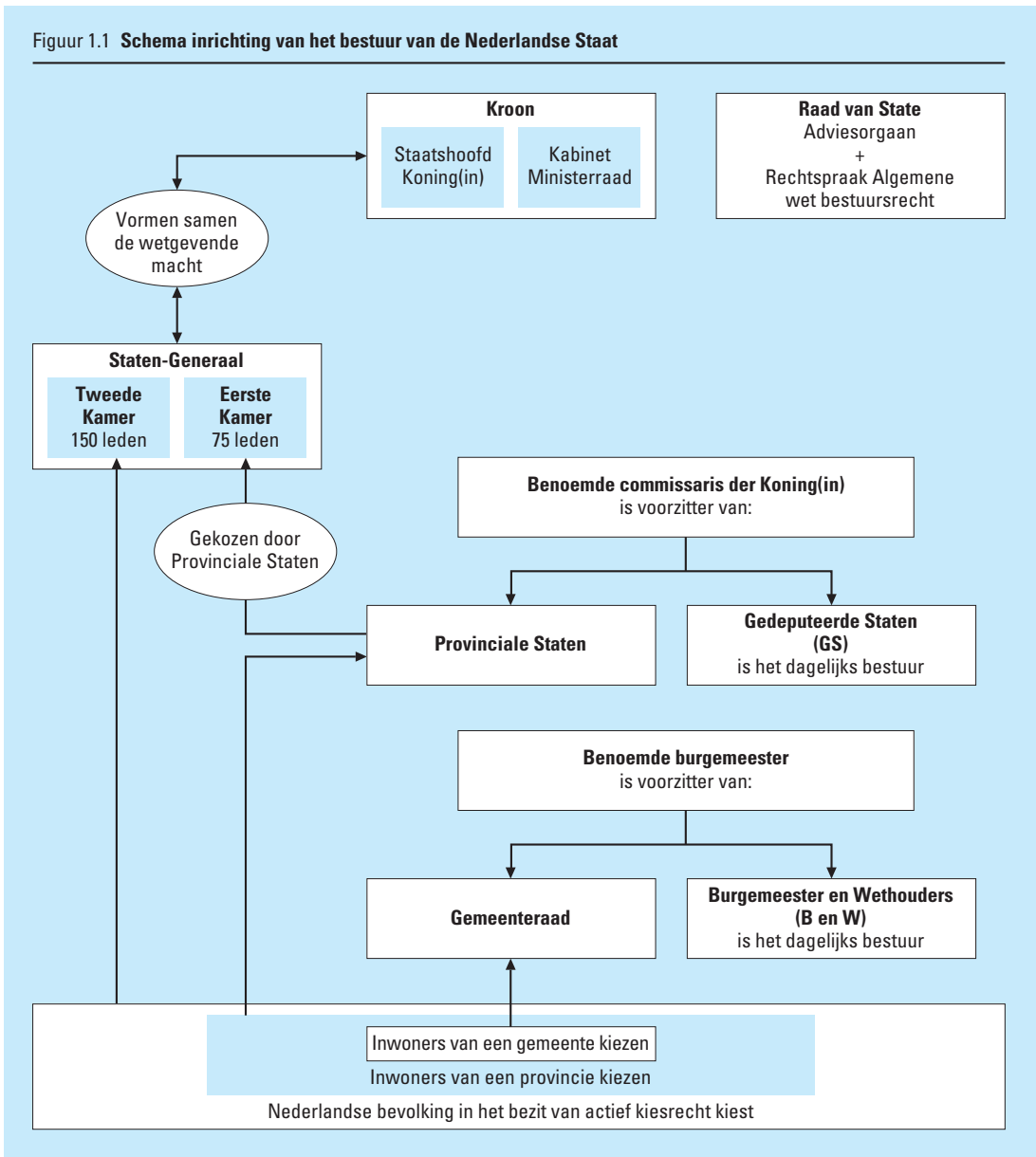
In het kader van zijn controlerende functie is de raad verplicht een rekenkamerfunctie in te stellen. Deze functie kan hij zelf vervullen aan de hand van een commissie, of laten vervullen door een externe deskundige. De *rekenkamerfunctie* houdt in dat er onderzoek wordt gedaan naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid.

De wethouders, die geen deel mogen uitmaken van de gemeenteraad of van een raadscommissie, worden door de leden van de gemeenteraad benoemd. Het is dus mogelijk dat een persoon die niet op een lijst voor de raadsverkiezingen heeft gestaan, voorgedragen en benoemd kan worden als wethouder. De wethouders vormen samen met de burgemeester het *college van burgemeester en wethouders* (B en W). Het college van B en W is het dagelijks bestuur van de gemeente en voert alle besluiten van de raad uit. Voorbeelden hiervan zijn het aanstellen van ambtenaren en het verlenen van omgevingsvergunningen (zie de opningscasus). Anders gezegd, niet de raad maar ambtenaren houden zich in opdracht van het college van B en W bezig met de uitvoering van het beleid.

De *burgemeester* wordt op voordracht van de gemeenteraad voor de duur van zes jaar door de Kroon benoemd. Hij is voorzitter van de gemeenteraad en van het college van B en W. Verder is hij hoofd van de plaatselijke politie en van de brandweer.

De inrichting van de Staat der Nederlanden, die in deze paragraaf is behandeld, is in figuur 1.1 schematisch weergegeven.

Figuur 1.1 Schema inrichting van het bestuur van de Nederlandse Staat

1.1.4 Bestuurlijke en functionele decentralisatie

In de Grondwet is aan provincies en gemeenten een *bestuurlijke decentralisatie* toegekend. Met andere woorden: zij zijn binnen een bepaald gebied autonoom en kunnen verordeningen vaststellen. Vanzelfsprekend mogen verordeningen niet in strijd zijn met bestaande wetgeving.

Waterschappen, maar ook een zuiveringschap, kennen een *functionele decentralisatie*. Dat wil zeggen dat zij autonoom zijn binnen een bepaalde functie. Een *waterschap* heeft het beheer over en de zorg voor:

Waterschap

- het keren van water;
- de aanleg en het onderhoud van dijken en dammen;
- de afvoer van het overtollig water.

Het bestuur van het waterschap is vergelijkbaar met een gemeentebe-
stuur en bestaat uit:

- een algemeen bestuur, bestaande uit door de ingelanden gekozen *hoofdingelanden*;
- een dagelijks bestuur, gekozen uit en door de hoofdingelanden;
- een bij KB benoemde *dijkgraaf of watergraaf*.

De oudste waterschappen zijn al ruim zevenhonderd jaar oud. Vandaar dat de historische benamingen van streek tot streek kunnen verschillen.

Het bestuur van een waterschap kan:

- verbindende verordeningen, *keuren* genoemd, vaststellen;
- belasting, de zogenoemde *omslag*, heffen;
- zo nodig de uitvoering van de keuren afdwingen.

De keuren hebben, voordat zij rechtskracht bezitten, de goedkeuring van Gedeputeerde Staten nodig.

Het kwaliteitsbeheer van het water is door de regering in handen gelegd van de provinciale besturen die ze weer kunnen overdragen aan waterschappen of aan nieuw op te richten *zuiveringschappen*.

■ ■ ■ 1.2 Wetgeving en recht

Voor het leefbaar houden van een gemeenschap is het nodig dat er afspraken worden gemaakt. Deze worden vastgelegd in wetgeving en recht. In paragraaf 1.2.1 komt aan de orde hoe de regels, waar Frank in de openingscasus mee te maken kreeg, tot stand komen.

■ ■ ■ 1.2.1 Wetgeving

De totstandkoming van een wet en de uitwerking ervan in bestuurlijke regelingen en verordeningen is gedetailleerd in ons staatsrecht voorgescreven.

Totstandkoming van een wet

Meestal wordt een wetsontwerp in opdracht van een minister op zijn departement voorbereid en voorzien van een *Memorie van Toelichting*. Dit zogenoemde voorontwerp van een wet wordt in het algemeen voor advies voorgelegd aan de daartoe bij wet op het desbetreffende terrein ingestelde (regerings)adviesorganen. In die adviesorganen hebben naast deskundigen op het desbetreffende terrein, ook bij de materie betrokken partijen zitting, bijvoorbeeld:

- de Raad van advies voor de ruimtelijke ordening (RARO);
- de Raad voor de volkshuisvesting (RAVO).

De uitgebrachte adviezen kunnen van invloed zijn op het wetsvoorstel dat vervolgens aan de ministerraad (*het kabinet*) wordt aangeboden. Na behandeling door de ministerraad gaat het naar de Raad van State voor

advies. Nadat met het advies van de Raad van State rekening is gehouden, wordt het wetsvoorstel met de daarbij behorende Memorie van Toelichting namens de regering door de Koning(in) bij koninklijke boodschap aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden. In de Tweede Kamer volgt eerst een schriftelijke behandeling in de afdelingen. Wanneer een wetsvoorstel naar het oordeel van de commissie van rapporteurs voldoende is voorbereid, deelt zij dit in de vorm van een eindverslag aan de leden van de Kamer mee. Hierna begint het tweede gedeelte, de openbare behandeling.

Recht van amendement

Deze openbare behandeling vangt aan met een algemene beschouwing, waarna een artikelsgewijze behandeling volgt. De leden kunnen nu gebruikmaken van hun *recht van amendement*. Ten minste vijf leden moeten de indiening van een amendement ondersteunen, wil het amendement voor behandeling in aanmerking komen. Over elk rechtsgeldig amendement en vervolgens over elk artikel wordt gestemd. Als laatste heeft een eindstemming plaats, en met de uitslag van deze stemming valt of staat het wetsontwerp. Is het aangenomen, dan gaat het naar de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

In de Eerste Kamer volgt het ontwerp dezelfde weg. Zoals we al in subparagraaf 1.1.1 zagen, heeft de Eerste Kamer niet het recht van amendement. Hierdoor kan hij geen wijzigingen voorstellen. Daarom vindt er geen stemming over elk wetsartikel plaats, maar slechts een eindstemming over het gehele wetsvoorstel.

Na bekrachtiging door de Koning(in) (men noemt dit *sanctie verlenen*) wordt het ontwerp tot wet verheven.

Ook de minister moet mede ondertekenen, immers hij en niet de Koning(in) is ten opzichte van de Staten-Generaal verantwoordelijk.

Als laatste volgt nu ondertekening door de minister van Justitie en afkondiging in het *Staatsblad*.

De wet treedt in werking, indien in de wet zelf geen datum is gesteld, twintig dagen na afkondiging.

In figuur 1.2 is de totstandkoming van een wet schematisch weergegeven.

Uitwerking van een wet

Algemene maatregel van bestuur

Een artikel van een wet begint soms met de zin ‘Bij of krachtens *algemene maatregel van bestuur* ...’

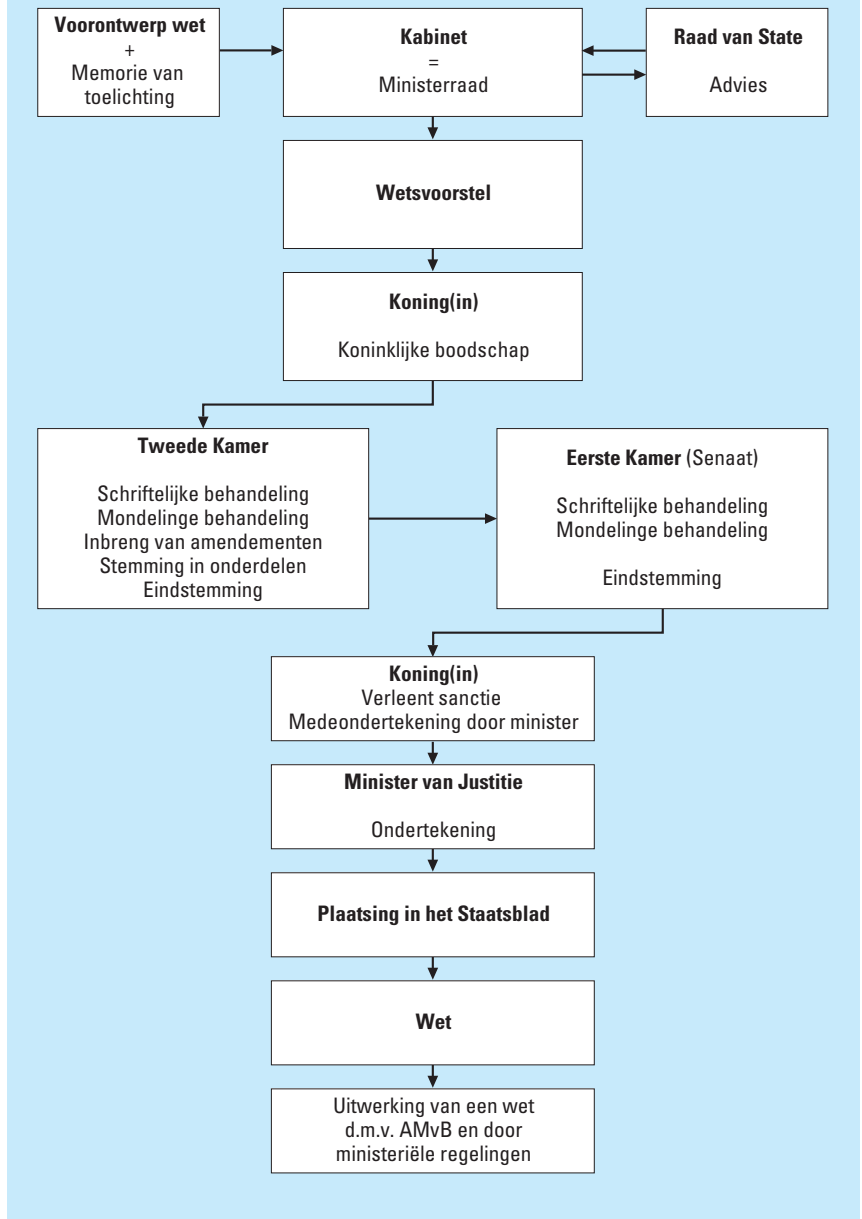
De bedoeling hiervan is dat het wetsartikel nader uitgewerkt wordt door het uitvaardigen van een algemene maatregel van bestuur (AMvB). Het voordeel hiervan is dat de wet gemakkelijk de ontwikkelingen van de techniek kan volgen omdat voor de aanpassing van een AMvB geen wetswijziging nodig is. Zoals wij reeds zagen, is het uitvaardigen van een wet een langdurige geschiedenis.

Komt in een wet meerdere malen een artikel voor dat met de woorden ‘Bij algemene maatregel van bestuur’ begint, dan wordt die wet een *raamwet* genoemd. De Wet milieubeheer is een duidelijk voorbeeld van een raamwet.

Een voorbeeld uit de Woningwet:

‘Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden uit het oogpunt van veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieu technische voorschriften gegeven omtrent het bouwen van woningen, woonketen, woonwagens en andere gebouwen.’

Figuur 1.2 Schema van het tot stand komen van wetgeving

Met deze zeer omvangrijke AMvB wordt het Bouwbesluit bedoeld.

Ministeriële regeling

Wanneer dat in een wet of AMvB is vastgelegd, kan de betrokken minister deze door middel van een *ministeriële regeling* nader uitwerken. Ten opzichte van een wet of AMvB heeft een ministeriële regeling het voordeel dat zij zeer snel kan worden aangepast aan de technische ontwikkelingen, bijvoorbeeld bij het vastleggen van meetmethoden.

Bij het uitvaardigen van een regeling is het niet nodig dat de Raad van State wordt gehoord.

In het algemeen gaat het om detailzaken. Voorbeelden hiervan zijn:

- de arboregeling waarin de keuring van hijskranen is geregeld;
- de Regeling Bouwbesluit 2003.

Verordening

Om in te kunnen spelen op plaatselijke omstandigheden kan de wetgever aan een lager bestuursorgaan (provincie of gemeente) de opdracht geven om door middel van een *verordening* een wetsartikel nader uit te werken.

Een tweetal voorbeelden:

- Op grond van de Wet milieubeheer moeten de Provinciale Staten een afvalstoffenverordening vaststellen.
- Het gemeentebestuur heeft in de Woningwet de verplichting opgelegd gekregen een gemeentelijke bouwverordening vast te stellen.

Ook aan een water- of zuiveringschap is het recht gegeven verordeningen vast te stellen. De benaming is dan een *keur*.

In sommige gevallen is de wet niet duidelijk of naar het idee van de partijen voor meer dan één uitleg vatbaar. In een *civiele procedure* kunnen zij hun probleem of twist aan de rechter voorleggen. Die doet dan een uitspraak: hij geeft uitleg of een interpretatie van de wet. Dit noemt men *jurisprudentie*.

Jurisprudentie

Jurisprudentie is geen wet, omdat een rechter geen wetgever kan zijn. Maar indirect heeft een rechterlijke uitspraak grote gevolgen, zeker als het een *arrest (vonnis)* van de Hoge Raad betreft. Het is immers duidelijk dat het geen zin heeft een gerechtelijke procedure te beginnen als die door een uitspraak of arrest van een soortgelijk geval kansloos is.

Een andere uitleg van het woord 'jurisprudentie' is de verzameling van vonnissen waarin deze leer is te vinden.

■ ■ ■ 1.2.2 Recht

Recht is een verzameling van regels tot ordening van het maatschappelijk leven welke door sancties worden gehandhaafd. De bevolking heeft van oudsher afspraken met elkaar gemaakt. In oorsprong lagen deze afspraken vast in godsdienst en moraal- en fatsoensregels die, samen met de sancties op de overtreding hiervan, leefden in het rechtsbewustzijn van de bevolking. Deze rechtsregels die door gewoonte zijn ontstaan, noemt men *gewoonterecht*.

Gewoonterecht

In een wat later stadium werden, mede om een deugdelijke rechtseenheid en rechtszekerheid te krijgen, deze regels door de overheid in wetboeken vastgelegd of met een ander woord *gecodificeerd* en zo ontstond een, door sancties te handhaven, geschreven wetgeving. Verder zijn rechtsregels opgenomen in verdragen (regels tussen twee of meer staten) en in jurisprudentie (rechtspraak).

Hierdoor weet eenieder hoe hij zich ten opzichte van zijn medemensen moet gedragen.

Recht is niet iets dat altijd hetzelfde blijft. Recht behoort de ontwikkelingen van de techniek en de opvattingen van de maatschappij te volgen en hieraan te worden aangepast. Voorbeelden hiervan zijn de milieu- en de arbeidsomstandighedenwetgeving die nog steeds een ontwikkeling doormaken en regelmatig worden aangepast.

Het Nederlandse recht wordt in twee gebieden verdeeld: het publiekrecht en het privaatrecht. In het recht worden verschillende rechtsvormen onderscheiden. Deze onderwerpen komen hierna aan de orde.

Verdeling van recht

Binnen het recht kan men een onderscheiding maken in:

- 1 publiekrecht
- 2 privaatrecht.

Ad 1 Publiekrecht

Het *publiekrecht* regelt de betrekkingen tussen de overheden onderling en tussen de overheid en de burger. In het laatste geval is er sprake van een gezagsverhouding tussen overheid en burger.

Vormen van publiekrecht zijn:

- het *staatsrecht* en de hierin geëiste organieke wetten;
- het *strafrecht*, te verdelen in het formele strafrecht (strafprocesrecht of de omschrijving van de strafbare feiten) en het materiële strafrecht (de strafbepalingen);
- het *bestuursrecht*, waartoe onder meer de ruimtelijke ordening, de belasting- en de onderwijswetgeving behoren.

Ad 2 Privaatrecht

Het *privaatrecht* regelt de betrekkingen tussen en behartigt de belangen van burgers onderling. Maar ook als een publiekrechtelijk lichaam, een overheidsinstelling, optreedt als koper of als opdrachtgever, gelden daarvoor dezelfde rechtsregels als voor burgers.

Binnen het privaatrecht maken we de verdeling van het materieel en formeel recht.

Materieel recht

Het *materieel recht* vertelt ons wat het recht is. Het regelt de particuliere belangen. Bijvoorbeeld wanneer een bepaald goed ons eigendom is.

Formeel recht

Het *formeel recht* zegt ons hoe we het recht kunnen verkrijgen, bijvoorbeeld hoe een *civiele procedure* moet worden aangegaan of hoe een vordering kan worden geïnd.

De later te bespreken onderwerpen zoals burenrrecht, erfdienstbaarheden, mandeligheid en ondernemingsvormen zijn ook voorbeelden van privaatrecht.

In een wet kunnen wetsartikelen zijn opgenomen die een dwingend karakter bezitten. Dat betekent dat de partijen niet van de wettelijk voorgeschreven bepalingen mogen afwijken, op straffe van nietigheid van hun overeenkomst. Men spreekt in dit geval van *dwingend recht*.

Daartegenover staat het *regelend of aanvullend recht*. Als dit het geval is, kunnen de partijen in hun overeenkomst zelf regels opstellen en van de wet afwijkende bepalingen overeenkomen. De wettelijke bepalingen gaan pas gelden als de betrokken partijen in hun overeenkomst geen andere regels hebben opgenomen.

Rechtsvormen

In de tegenwoordige rechtsorde geldt dat iedereen rechten heeft. Iedereen geldt voor het recht als persoon, een *rechtssubject*. Een ding of een dier is in tegenstelling daarmee een 'voorwerp', een *rechtsobject*.

Een mens heeft bijvoorbeeld het recht om een voorwerp of een dier in eigendom te hebben. Het dier zelf is wel eigendom, doch heeft geen eigendommen. Het feit dat een mens rechtssubject is, houdt in dat hij

Rechtssubject Rechtsobject

aan het economische leven kan deelnemen en dat hij verbintenissen met anderen kan aangaan. Dat geldt niet altijd. Een kind of iemand die onder curatele is gesteld, kan dit niet, althans niet zelf.

Natuurlijk persoon Rechtspersoon

In het recht wordt een mens een *natuurlijk persoon* genoemd, in tegenstelling tot een rechtspersoon. Een *rechtspersoon* is een bij *authentieke akte* in het leven geroepen organisatievorm.

Een authentieke akte is een bewijsstuk dat is opgemaakt door een hiervoor bevoegde ambtenaar in functie, bijvoorbeeld een notaris of een ambtenaar van de burgerlijke stand, en dat is ingeschreven in een daartoe bestemd openbaar register.

We kennen ook de *onderhandse akte* die door twee of meer natuurlijke en/of rechtspersonen zelf is opgemaakt. De bedoeling hiervan is dat een rechtspersoon, bijvoorbeeld een *stichting*, zelfstandig aan het economisch leven kan deelnemen. Bezit de rechtspersoon een vermogen, dan is dat afgescheiden van het vermogen van de bestuursleden of de ondernemers.

Aan het economisch leven nemen dus natuurlijke personen en rechtspersonen deel.

Voorbeelden van *publiekrechtelijke rechtspersonen* zijn provincie en gemeente. *Privaatrechtelijke rechtspersonen* zijn bijvoorbeeld stichtingen en verenigingen, maar ook een bv en een nv.

■ ■ ■ 1.3 Europese Unie

Met het verdrag van Parijs in 1951 bracht een zestal Europese landen (Nederland, België, Luxemburg, West-Duitsland, Frankrijk en Italië) hun gezamenlijke staal- en steenkoolproductie onder in de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS). Dit was het begin van de vorming van een Europese samenwerking, economische vooruitgang en het bewaren van vrede.

Enige jaren later werd, met het Verdrag van Rome in 1957, overeenstemming bereikt over de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom) en over de *Europese Economische Gemeenschap* (EEG).

De naam veranderde in *Europese Gemeenschap* (EG) en er traden meer West-Europese landen toe. De EG groeide uit tot een gemeenschap van 25 lidstaten. Meerdere landen hebben de wens te kennen gegeven als lid tot de EG te mogen toetreden.

Het verdrag dat de lidstaten in Maastricht (1992) sloten, heeft de *Europese Unie* (EU) in het leven geroepen. De EU is gebaseerd op een gemeenschap die uiteindelijk een Economische en Monetaire Unie (EMU) en een verdere samenwerking tussen de lidstaten tot doel heeft. In de volgende subparagrafen komen de instellingen van de Europese Unie en de Europese richtlijnen aan de orde.

■ ■ ■ 1.3.1 Instellingen van de EU

De EU kent negen bestuurlijke onderdelen:

- 1 Europese Raad;
- 2 Raad van de Europese Unie;
- 3 Europese Commissie;
- 4 Europees Parlement;
- 5 Europese Hof van Justitie;

- 6 Europese Rekenkamer;
- 7 Economisch en Sociaal Comité;
- 8 Comité van de Regio's;
- 9 Europese Centrale Bank.

Ad 1 Europese Raad

De *Europese Raad* wordt gevormd door de staatshoofden, regeringsleiders en de voorzitter van de Europese Commissie. Zij worden bijgestaan door hun ministers van Buitenlandse Zaken. De raad vergadert minstens tweemaal per jaar onder wisselend voorzitterschap van een van de lidstaten.

Ad 2 Raad van de Europese Unie

De *Raad van de Europese Unie* wordt gevormd door de ministers van de lidstaten. Dit is de instelling waarmee de lidstaten:

- de wetgeving voor de EU maken;
- de politieke doelstellingen vaststellen;
- zoeken naar oplossingen voor onderlinge meningsverschillen;
- hun nationaal beleid coördineren.

Afhankelijk van de agenda wisselt de raad van samenstelling. Zo behandelen de ministers van Sociale zaken en Werkgelegenheid zaken die met werkgelegenheid, sociale zekerheid en arbeidsomstandigheden te maken hebben.

Ad 3 Europese Commissie

De *Europese Commissie* is in de eerste plaats de beschermster van de Europese verdragen.

Daarnaast heeft zij nog de volgende taken:

- Zij oefent toezicht uit op de juiste toepassing van de overeengekomen Europese verdragen en van de op basis van deze verdragen genomen besluiten.
- Zij leidt inbreukprocedures in tegen de lidstaten en maakt ze eventueel bij het Hof van Justitie aanhangig.
- Zij legt eventuele boetes op aan particulieren, bedrijven en organisaties, bijvoorbeeld in het kader van het mededingingsbeleid.
- In het kader van wetgeving beschikt de Europese Commissie als enige over het recht van initiatief.
- De commissie is het uitvoerend orgaan van de Europese Unie. Als zodanig stelt zij voor de uitwerking en toepassing van de overeengekomen verdragen *Europese richtlijnen* op.

Ad 4 Europees Parlement

Het *Europees Parlement* wordt rechtstreeks door de bevolking van de lidstaten voor vijf jaar gekozen en telt momenteel 785 leden. Het heeft als eerste taak impulsen te geven aan een verdergaande samenwerking op de verschillende deelterreinen. In grote lijnen zijn de werkzaamheden van de volksvertegenwoordigers in het Europees parlement te vergelijken met het werk van de leden van de Nederlandse Tweede Kamer.

Ad 5 Europese Hof van Justitie

Naar aanleiding van vragen van de nationale rechterlijke instanties spreekt het *Europese Hof van Justitie* zich uit over de uitleg en/of de geldigheid van het Gemeenschapsrecht.

Ad 6 Europese Rekenkamer

De *Europese Rekenkamer* controleert de rechtsgeldigheid en het financieel beheer van de ontvangsten en uitgaven van de EU.

Ad 7 Economisch en Sociaal Comité

Het *Economisch en Sociaal Comité* bestaat uit werkgevers, werknemers en vertegenwoordigers van diverse groeperingen binnen de samenleving. Het comité wordt geraadpleegd over de talrijke onderwerpen die voor de sociale partners van belang zijn.

Ad 8 Comité van de Regio's

Het *Comité van de Regio's* heeft inspraak in regionale vraagstukken op het terrein van onderwijs, cultuur, volksgezondheid, economische en sociale samenhang en trans-Europese netwerken voor vervoer, telecommunicatie en energie.

Ad 9 Europese Centrale Bank

De Europese Centrale Bank is belast met het uitgeven en beheren van één munt (euro) als betaalmiddel voor alle landen van de EU en is ook verantwoordelijk voor het vaststellen en uitvoeren van het Europese economische en monetaire beleid.

■ ■ ■ 1.3.2 Europese richtlijnen

De *Europese richtlijnen* worden opgesteld door de Europese Commissie, na ambtelijke voorbereiding in een van de Directoraten-Generaal in Brussel. De richtlijnen worden dan vastgesteld door de Raad van de Europese Unie en behoren de instemming te krijgen van het *Europees Parlement*. De op deze manier vastgestelde richtlijnen gelden voor iedereen in de lidstaten, en de nationale wetgeving moet in overeenstemming met deze richtlijnen worden gebracht.

Een voorbeeld hiervan is de richtlijn nummer 92/57/EEG betreffende de minimale voorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen. Deze richtlijn is verwerkt in het Arbobesluit.

Vragen, opgaven en opdrachten

Vragen

- 1 Hoe is – in volgorde van belangrijkheid – de rechterlijke macht opgebouwd?
- 2 Noem een viertal belangrijke grondrechten die in de Grondwet zijn geregeld.
- 3 Wat wordt er verstaan onder de Kroon?
- 4 Door wie wordt in Nederland de rechterlijke macht uitgeoefend?
- 5 Wie zijn de Staten-Generaal?
- 6 Wie is de Raad van State?
- 7 Wie vormen de Gedeputeerde Staten?
- 8 Wie vormt het dagelijks bestuur van een gemeente?
- 9 Door welk bestuursorgaan wordt een keur uitgevaardigd?
- 10 Wat verstaat men onder een ministeriële regeling?
- 11 Wat verstaat de Nederlandse wet onder een rechtspersoon?
- 12 Wie vormen de Europese Raad?
- 13 Wat is binnen het bestuur van een gemeente de taak van de griffier?
- 14 Wat is ingevolge de Wet dualisering gemeentebestuur de taak van het college van B en W?
- 15 Wie bepaalt, in hoofdlijnen, het beleid van een gemeente?

Opgaven en opdrachten

- 1 Verklaar het verschil tussen de *Staatscourant* en het *Staatsblad*.
- 2 Maak het verschil duidelijk tussen een AMvB en een ministeriële regeling.
- 3 Verklaar het verschil tussen het bestuurlijk functioneren van een gemeentebestuur en een waterschap.
- 4 Verklaar de twee betekenissen van het begrip 'jurisprudentie'.
- 5 Geef in het kort weer wat de taken zijn van de Europese Commissie.
- 6 Binnen een gemeente leeft de wens van de bouw van een sporthal, een zwembad en van de aanleg van een rondweg. De financiën zijn echter niet toereikend voor al deze wensen. Wie bepaalt de prioriteit van deze werken?